

УДК 351.811(477)

Л. Сопільник
доктор технічних наук, професор,
М. Микитюк
кандидат юридичних наук,
Львівський університет бізнесу та права;
Р. Заяць
пошукувач,
Головне управління МВС України у Львівській області

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТІВ

В статті розглянуті загальні принципи діяльності адвокатів та запропонована їх функціональна оцінка.

Ключові слова: адвокат, право, закон, кодекс, професійна етика, кримінальна справа.

В статье рассмотрены общие принципы деятельности адвокатов и предложена их функциональная оценка.

Ключевые слова: адвокат, право, закон, кодекс, профессиональная этика, уголовное дело.

In the article a functional estimation is considered and given to principles of activity of advocates.

Keywords: advocate, right, law, code, professional ethics, criminal case.

Вступ. Професійні асоціації адвокатів відіграють важливу роль у підтриманні професійних стандартів та етичних норм, захищають своїх членів від переслідувань та необґрунтованих обмежень і посягань, забезпечують юридичну допомогу всім, хто її потребує, і кооперуються з урядом та іншими інститутами для досягнення цілей правосуддя й суспільного інтересу.

Постановка проблеми. У сучасних демократичних державах неодмінною складовою системи правового захисту особи, її прав і свобод є адвокатура. Така роль адвокатури набула міжнародного визнання. Основні засади щодо соціального призначення адвокатури, її організації та діяльності закріплені у міжнародно-правових актах. Так, VIII Конгрес ООН щодо запобігання злочинам, який відбувся у серпні 1990 року у Нью-Йорку, прийняв «Основні положення про роль адвокатів».

У цьому документі на світовому рівні вперше було закріплено основні засади, які стосуються соціального призначення адвокатури, її організації та діяльності. Тут викладено найзагальніші принципи формування, функціонування, легалізації та діяльності адвокатів.

Тому необхідно проаналізувати: якою мірою основні положення про адвокатську діяльність в Україні відповідають основним положенням про роль адвокатів згідно з міжнародно-правовими актами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розглянуто основні закони, які регламентують діяльність адвокатів в Україні, а також в таких зарубіжних країнах, як США, Англія, Франція, Німеччина.

Проаналізовано діяльність адвокатури України в наукових працях В.К. Шкарупи, О.В. Філонова, А.М. Тигова, Т.А. Варфоломєєвої, О.Д. Святоцького.

Крім того, окремі принципи організації та діяльності адвокатури викладено в цілій низці міжнародно-правових документів: Резолюції 78 (8) Комітету Міністрів Ради Європи про юридичну допомогу і консультації від 2 березня 1978 р., Рекомендації К (81) 7 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам відносно шляхів полегшення доступу до правосуддя від 14 травня 1981р., Рекомендації К (84) 5 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам відносно принципів цивільного судочинства, спрямованих на вдосконалення судової системи, від 28 лютого 1984 р.; Загальному кодексі правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятому в жовтні 1988 р.; Рекомендаціях К (2000) 21 Комітету Міністрів державам –учасницям Ради Європи про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків від 25 жовтня 2000 р.

Виклад основного матеріалу. Загальними принципами діяльності адвокатів є:

1. Принцип верховенства права.

Згідно зі статтею 8 Конституції України, у нашій країні визнається і діє принцип верховенства права. Цим Основний Закон створив належні умови ефективного захисту прав і свобод людини, затвердив, що національне законодавство не повинно суперечити природним правам людини, зокрема, на життя, свободу, безпеку, власність, рівність тощо.

Верховенство права в діяльності адвокатів означає, що останні мають надавати допомогу своїм клієнтам законним способом, домагатися дотримання конституційних прав людини.

2. Незалежність адвокатів у процесі виконання ними своїх функцій.

Захисник у процесі виконання своїх функцій повинен бути незалежним насамперед від органів виконавчої (адміністративної) та судової влади, а також від об'єднань громадян (політичних партій, громадських організацій).

Забезпечується цей принцип передусім тим, що адвокатура формується як громадсько-самодіяльна, недержавна інституція, яка становить добровільне самостійне незалежне об'єднання професійних юристів.

Адвокат повинен мати можливість здійснювати свої професійні обов'язки без залякування, перешкод і недоречного втручання, а також мати імунітет від переслідувань за виконання свого обов'язку.

У Загальному кодексі правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства 1988 р. зафіксовано, що завдання, які виконуються адвокатом у процесі професійної діяльності, вимагають його абсолютної незалежності та відсутності будь-якого впливу на нього. Незалежне становище адвоката сприяє зміцненню в суспільстві довіри до процедур правосуддя і неупередженості суддів.

Завдання державних органів полягає в тому, щоб сприяти й забезпечити належну роль адвокатів. Уряди мають надати адвокатам можливість виконувати професійні обов'язки без залякування і перешкод, а також можливість вільно переміщатися та консультувати клієнта як у своїй країні, так і за кордоном. Уряди повинні виключити загрозу застосування адміністративних, економічних та інших санкцій за будь-які законні дії, до яких вдаються адвокати, виконуючи свої професійні обов'язки. У разі загрози безпеці адвокатів у зв'язку з виконанням професійного обов'язку, вони мають бути адекватно захищені владою.

Таким чином, складовою принципу незалежності адвокатів у процесі виконання ними своїх функцій є державні гарантії адвокатської діяльності.

Гарантії адвокатської діяльності в Україні визначені в ст. 10 Закону України «Про адвокатуру»:

- Професійні права, честь і гідність адвоката охороняються законом. Забороняється будь-яке втручання в адвокатську діяльність, вимагання від адвоката, його помічника, посадових осіб і технічних працівників адвокатських об'єднань відомостей, що становлять адвокатську таємницю. З цих питань вони не можуть бути допитані як свідки.
- Документи, пов'язані з виконанням адвокатом доручення, не підлягають оглядові, розголошенню чи вилученню без його згоди. Забороняється прослуховування телефонних розмов адвокатів у зв'язку з оперативно-розшуковою діяльністю без санкції Генерального прокурора України, його заступників, прокурорів Республіки Крим, області, міста Києва.
- Не може бути внесено подання органом дізнання, слідчим, прокурором, а також винесено окрему ухвалу суду щодо правової позиції адвоката у справі.
- Адвокату гарантується рівність прав з іншими учасниками процесу.
- Кримінальна справа проти адвоката може бути порушена тільки Генеральним прокурором України, його заступниками, прокурорами Республіки Крим, області, міста Києва. Адвоката не можна притягнути до кримінальної, матеріальної та іншої відповідальності або погрожувати їй застосуванням у зв'язку з поданням юридичної допомоги громадянам та організаціям згідно із законом.

Отже, адвокат у виконанні своїх професійних обов'язків повинен бути незалежним від державних органів та громадсько-політичних організацій. Оскільки адвокатура виконує важливу функцію державного значення – захист прав, свобод і законних інтересів громадян, держава повинна сприяти адвокатурі у здійсненні нею своєї діяльності.

3. Принцип гуманізму. Цей принцип виявляється в конституційному визнанні людини найвищою соціальною цінністю, що означає турботу про людину, про розвиток її духовних та фізичних властивостей, матеріальних умов життя. Дух гуманізму притаманний усім конституційним нормам, які закріплюють права та свободи людини та громадянина. Адвокат, здійснюючи свою діяльність, не повинен принижувати честь та гідність свого підзахисного. Адвокат зобов'язаний поважати клієнта та його правові проблеми.

4. Дотримання адвокатами норм професійної етики. Професійна етика адвоката є специфічною, має цілу низку особливостей, і відрізняється від будь-яких інших різновидів професійної етики. Адвокат у будь-якому суспільстві відіграє особливу роль. Його обов'язки не обмежуються виконанням лише свого професійного обов'язку. Адвокат має діяти як в інтересах права, так і в інтересах клієнта. У зв'язку з цим на адвоката покладається цілий комплекс зобов'язань як юридичного, так і морального характеру, які часто вступають у взаємну суперечність.

Правила професійної етики передбачають їх дотримання адвокатом при виконанні своїх професійних обов'язків.

Особливість професії адвоката полягає в тому, що клієнт повідомляє йому відомості, які не хоче нікому розголошувати. Довіра до адвоката може скластися лише за умови обов'язкового дотримання ним принципу конфіденційності. Конфіденційність є першорядним і фундаментальним правом та обов'язком адвоката.

Адвокат також зобов'язаний утриматися від обслуговування нового клієнта, якщо це може викликати виникнення загрози порушення конфіденційності відомостей, довірених йому попереднім клієнтом.

Адвокатська професія стала істотною запорукою охорони прав людини у відносинах з державною владою. Наявність чітких норм адвокатської етики, які відповідають загальноновизнаним світовим стандартам, є необхідною передумовою ефективності адвокатури як такої.

Давні традиції адвокатської етики має англійська адвокатура.

Права й обов'язки англійських адвокатів переважно залежать від того, ким – баристером чи соліситором – є адвокат. Загальним для них є обов'язкове додержання правил своїх корпорацій, що стосуються етики і професійних дій.

Професійна підготовка соліситора визначається юридичним товариством. У 1974 року прийнято «Керівництво професійною підготовкою соліситорів». Цей документ зобов'язує соліситорів додержуватися встановлених правил своєї корпорації як щодо етики, так і щодо професійних дій. Так, соліситори мають зберігати професійну таємницю, ставитися з повагою до суду та інших державних органів. Взаємовідносини між соліситором і клієнтом регулюються одночасно законом і кодексом професійної етики. Вони передбачають сумлінне ставлення соліситора до виконання своїх обов'язків у всьому, що стосується клієнта. Довірчі стосунки соліситора та клієнта ґрунтуються на засадах конфіденційності, що зобов'язує соліситора не розголошувати свідчень свого клієнта. Цей обов'язок є настільки безумовним, що його додержання поширюється на випадки зізнання останнього у скоєному злочині, а це свідчить, що обов'язок соліситора щодо свого підзахисного домінує над громадським обов'язком.

Професійна поведінка баристерів регулюється спеціальними правилами, які приймає рада баристерів. На цей час діє Кодекс поведінки баристерів Англії та Уельсу 1981 року, який встановлює такі обов'язки баристера: підкорятися приписам кодексу; не займатися тим, що є непорядним і може призвести до приниження професії адвоката або правосуддя; додержуватися правил професійної етики; бути компетентним у своїй професії. Він не повинен вводити суд в оману, умисно приховувати від суду істотні для справи факти. Водночас баристер не повинен робити будь-які заяви про факти зізнання, які йому довірив клієнт, не може займати правову позицію, яка усвідомлюється ним як шкідлива для інтересів клієнта. Баристер має зберігати професійну таємницю, ставитися з повагою до суду та інших державних органів. Обов'язки баристера щодо клієнта регулюються виключно правилами професійної етики, які встановлюються як «судовими Іннами», так і сенатом корпорації адвокатів.

У Франції адвокат зобов'язаний додержуватися професійної таємниці; це одночасно є і правом, і обов'язком. Адвокат не обмежений у листуванні з клієнтом, навіть якщо той перебуває під вартою. Адвокату забороняється розголошувати професійну таємницю, таємницю слідства, відомості, одержані від клієнта. Він не може бути радником, представником чи захисником більш ніж одного клієнта в одній справі. Крім того, адвокат зобов'язаний дотримуватися гідного способу життя.

У Німеччині Федеральний закон про адвокатуру регулює в окремому розділі права та обов'язки адвоката. Згідно з цим законом, адвокат зобов'язаний сумлінно виконувати свої професійні обов'язки. Він має бути гідним поваги і довіри, яких вимагає становище адвоката, і поза своєю професією. Якщо адвокат, до якого звернулися за юридичною допомогою, відмовився від її надання, він має негайно пояснити причини цього і відшкодувати шкоду, завдану клієнту внаслідок затримання такого пояснення з вини адвоката.

Адвокат усувається від виконання своїх професійних обов'язків у таких випадках:

- якщо його дії суперечать принципам високої моралі та права;
- він консультував або представляв у одній і тій самій справі іншу особу;
- він брав участь у тій самій справі як суддя, арбітр, прокурор або представник офіційної установи;
- йдеться про тлумачення документа, складеного ним як нотаріусом.

Адвокат не може захищати інтереси клієнта, якого він обслуговує у зв'язку з постійними службовими чи іншими діловими відносинами.

В Україні згідно зі статтями 48, 61 КПК України діють такі норми:

1. Захисник не має права розголошувати дані, які стали йому відомі у зв'язку з виконанням своїх обов'язків.
2. Захисник зобов'язаний не перешкоджати встановленню істини у справі шляхом вчинення дій, спрямованих на те, щоб схилити свідка чи потерпілого до відмови від показань або до дачі завідомо неправдивих показань, схилити експерта до відмови від дачі висновку чи дачі завідомо неправдивого висновку, іншим чином сфальсифікувати докази у справі або затягнути розслідування чи судовий розгляд справи.
3. Він також повинен дотримуватися встановленого порядку під час розслідування та судового розгляду справи.
4. Одна і та сама особа не може бути захисником двох і більше підозрюваних, обвинувачених чи підсудних, якщо інтереси захисту одного з них суперечать інтересам захисту іншого.
5. Не може бути захисником особа, яка, зловживаючи своїми правами, перешкоджає встановленню істини у справі, затягує розслідування чи судовий розгляд справи, а також особа, яка порушує порядок у судовому засіданні чи не виконує розпоряджень головуючого під час судового розгляду справи.

Статтею 9 Закону України «Про адвокатуру» визначено поняття адвокатської таємниці. Адвокат зобов'язаний зберігати адвокатську таємницю. Предметом адвокатської таємниці є питання, з яких громадянин або юридична особа зверталися до адвоката, суть консультацій, порад, роз'яснень та інших відомостей, одержаних адвокатом при здійсненні своїх професійних обов'язків. Адвокату, помічнику адвоката, посадовим особам адвокатських об'єднань забороняється розголошувати відомості, що становлять предмет адвокатської таємниці, і використовувати їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб.

1 жовтня 1999 року Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України схвалено Правила адвокатської етики.

За порушення Правил адвокатської етики до адвоката можуть бути застосовані заходи дисциплінарної відповідальності в порядку, передбаченому чинним законодавством про адвокатуру.

Таким чином, зміст принципу додержання адвокатами норм професійної етики полягає в тому, що у зв'язку зі специфікою своєї діяльності, крім законодавчих норм, вони задля забезпечення якісного виконання своїх обов'язків у повному обсязі повинні безумовно дотримуватися певних морально-етичних норм.

5. Наявність спеціального дисциплінарного провадження щодо адвокатів.

Стосовно адвокатів, які допустили певні порушення правил професійної поведінки, застосовується спеціальне дисциплінарне провадження, яке здійснюється неупередженими дисциплінарними комісіями чи іншими спеціально створюваними органами. У кожній країні є свої особливості здійснення дисциплінарного провадження щодо адвокатів.

В Англії існує дисциплінарний трибунал у справах соліситорів, який є незалежним від юридичного товариства органом. Він складається з лорда-хранителя судових архівів, членів – соліситорів зі стажем роботи не менше десяти років, а також членів – непрофесіоналів, які не можуть бути ні соліситорами, ні баристерами. Дисциплінарний трибунал може застосовувати такі санкції: виключити зі списку соліситорів, усунути від практики (як правило, на період не більше п'яти років), накласти штраф (не більше 3 тис. фунтів стерлінгів), оголосити догану. Рішення трибуналу може бути оскаржене до Апеляційного суду.

У баристерів також є механізм дисциплінарного провадження. При Сенаті створено загальний об'єднаний для всіх баристерів дисциплінарний комітет, до якого входить п'ять членів (суддя, представник присяжних та три практикуючих баристери). До баристерів можуть бути застосовані такі стягнення: догана, штраф, відсторонення від роботи на необмежений строк, виключення з «Інна» тощо. Ці стягнення можуть бути оскаржені у Високому суді.

У США адвокати менше залежать від своїх організацій, тому дисциплінарна практика тут досить ліберальна. Так, адвокатська організація після розслідування проступку адвоката може накласти на нього штраф або виключити адвоката зі свого складу.

Більш суворі заходи практикують суди: за «неповагу до суду» та «непрофесійну поведінку» адвокат може бути не лише усунутий від виконання своїх обов'язків, а навіть засуджений до тюремного ув'язнення.

У Франції адвокат відповідає за дії, пов'язані з виконанням професійних обов'язків. Насамперед, це цивільно-правова відповідальність за неналежне виконання своїх обов'язків під час надання консультацій, підготовки документів, виконання будь-яких спеціальних дій, дозволених законом, або у разі помилкової оцінки суті справи, порушення її провадження, неналежного виконання обов'язків щодо надання клієнтові допомоги під час процесу.

Крім того, адвокати у Франції можуть бути притягнуті до дисциплінарної відповідальності у разі порушення законів, регламентів, професійних норм, вимог чесності, гідності, професійної делікатності. Можуть застосовуватися такі дисциплінарні стягнення: догана, тимчасове (до трьох років) усунення від роботи, виключення зі списків адвокатів.

У Німеччині для дисциплінарного провадження щодо адвокатів при кожній палаті адвокатів створено суди честі. Члени суду честі свої обов'язки виконують на громадських засадах. Контроль за судом честі здійснює управління юстиції землі. До адвокатів можуть застосовуватися такі стягнення: попередження, догана, штраф, заборона працювати представником або захисником у певних інстанціях правосуддя від одного до п'яти років, виключення з адвокатури.

В Україні дисциплінарне провадження щодо адвокатів здійснює дисциплінарна палата кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури. Вона складається з дев'яти членів: п'яти адвокатів, двох суддів і по одному представнику від відділення Спільки адвокатів України та Головного управління юстиції Мін'юсту України в Автономній Республіці Крим, обласного, Київського та Севастопольського міського управління юстиції.

Дисциплінарна палата розглядає скарги громадян, окремі ухвали суддів, постанови, подання слідчих органів, заяви адвокатських об'єднань, підприємств, установ, організацій на дії адвокатів, вирішує питання про притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності та розглядає порушені з цих питань справи.

До адвоката можуть бути застосовані такі дисциплінарні стягнення:

- 1) попередження;
- 2) зупинення дії свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю на строк до одного року;

3) анулювання свідоцтва (якщо адвокат засуджений за вчинення злочину – після набрання вироком чинності, обмежений судом дієздатності або визнаний недієздатним, втратив громадянства України, грубо порушив вимоги Закону «Про адвокатуру» та інші акти законодавства, що регулюють діяльність адвокатури, а також грубо порушив присягу адвоката).

Участь адвоката, який притягується до відповідальності, у розгляді дисциплінарного провадження є обов'язковою.

Рішення про накладення дисциплінарного стягнення може бути оскаржене до Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури або до суду.

Якщо протягом року від дня накладення дисциплінарного стягнення адвокат не буде підданий новому, він вважається таким, що не піддавався дисциплінарному стягненню. Через шість місяців після накладення стягнення дисциплінарна палата може зняти його достроково за умови бездоганної поведінки і сумлінного ставлення адвоката до своїх обов'язків.

6. Принцип оплатності роботи адвокатів.

Проблема оплати праці адвоката є однією з найскладніших. Юридична допомога, яку надає адвокат, не може бути безоплатною, але має бути доступною населенню.

Розглянемо, як вирішуються питання щодо оплати праці адвокатів у різних країнах.

В Англії робота адвокатів оплачується як за згодою, так і за таксою на підставі низки законів і правил. Оплата послуг за таксою передбачає порядок, коли визначені статті витрат соліситора оцінюються за твердою шкалою, із зазначенням максимальних і мінімальних сум. Однак і в цьому випадку соліситор та клієнт можуть самі визначити розцінки. Оплата за надані соліситором послуги включає низку факторів, найважливішими з яких є затрачений час, складність справи, її обсяг, терміновість тощо.

Оплата праці баристерів є лише гонорарною, причому гонорар вноситься клієнтом на рахунок фірми соліситорів і обкладається податком на прибуток. За існуючого порядку баристер позбавлений можливості стягнути свій гонорар у судовому порядку, наполягати на арешті майна клієнта, навіть якщо гонорар був обіцяний. Основна гарантія, яку баристер має щодо гонорару, полягає в тому, що він може відмовитися прийняти доручення, якщо гонорар не сплачений під час передачі йому соліситором доручення на ведення справи. Як і соліситори, баристери надають малозабезпеченим клієнтам безоплатну юридичну допомогу.

У США оплата послуг адвоката здійснюється на підставі вільної угоди («вільного ринкового договору»), на основі практики, що склалася, а також з урахуванням рекомендацій організації, в якій працює адвокат. Узагалі є близько 700 спеціальних таблиць для обчислення лише мінімальних розмірів гонорарів за різні види послуг. Цікавою є так звана континентальна оплата, зміст якої полягає в тому, що коли справу програно, адвокат не отримує винагороди, а у випадку виграної справи адвокат отримує гонорар.

Малозабезпеченим юридична допомога надається безоплатно.

У Франції професію адвоката віднесено до «незалежних і ліберальних», тому втручання з боку держави у фінансові відносини адвоката та клієнта значно обмежене. Стосунки адвоката і клієнта базуються на принципі двосторонньої добровільної угоди.

Розмір гонорару залежить від часу, відданого справі, її характеру і складності, громадського значення інтересів, що захищаються, витрат у справі, характеру спеціалізації і, насамкінець, результату захисту. Заборонено встановлювати розмір гонорару лише залежно від результату розгляду справи, але не забороняється до основного гонорару доплачувати додатковий у разі позитивного для клієнта рішення суду. Суперечки між адвокатом і клієнтом вирішуються керівництвом ордену адвокатів.

Адвокати надають і безкоштовну юридичну допомогу малозабезпеченим клієнтам.

У Німеччині гонорар за надання юридичної допомоги адвокатом визначається домовленістю між ним і клієнтом у межах, установлених федеральним статутом адвокатських тарифів. Відхилення від федерального статуту адвокатських тарифів допускається лише у двох випадках: коли адвокат укладає зі своїм клієнтом письмову угоду про гонорар, якою обумовлений підвищений його розмір, ніж довелося б платити клієнту за тарифом, і коли у тривалих угодах передбачено погодинну винагороду.

В Україні згідно із Законом «Про адвокатуру» основним критерієм оплати праці адвокатів за надану юридичну допомогу є домовленість між адвокатом чи керівником адвокатського об'єднання з клієнтом.

Адвокати, що працюють індивідуально, укладають угоди з фізичними та юридичними особами особисто. Щодо адвокатів, які працюють у складі адвокатського об'єднання, то порядок складання таких угод має бути визначеним статутом об'єднання. Тут є кілька варіантів: угода між адвокатом і клієнтом, угода між керівником адвокатського об'єднання і клієнтом, угода між адвокатом і клієнтом за погодженням з керівником адвокатського об'єднання тощо.

В угоді визначаються тривалість роботи адвоката, умови і види юридичної допомоги, розмір і порядок її оплати. У визначенні гонорару враховується кількість часу, затраченого адвокатом на роботу у справі, складність справи, витрати у справі та інші чинники.

1 жовтня 1999 року Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України схвалено Правила адвокатської етики, частина третя статті 33 яких проголошує, що фактори, які повинні братися до уваги у визначенні обґрунтованого розміру гонорару, включають:

- 1) обсяг часу і роботи, що вимагаються для належного виконання доручення; ступінь складності та новизни правових питань, що стосуються доручення; необхідність досвіду для його успішного завершення;
- 2) вірогідність того, що прийняття доручення перешкоджатиме прийняттю адвокатом інших доручень або істотно ускладнить їх виконання у звичайному часовому режимі;
- 3) необхідність виїзду у відрядження;
- 4) важливість доручення для клієнта;
- 5) роль адвоката в досягненні гіпотетичного результату, якого бажає клієнт;
- 6) досягнення за результатами виконання доручення позитивного результату, якого бажає клієнт;
- 7) особливі або додаткові вимоги клієнта стосовно строків виконання доручення;
- 8) характер і тривалість професійних відносин цього адвоката з клієнтом;
- 9) професійний досвід, науково-теоретична підготовка, репутація, значні професійні здібності адвоката.

КПК України встановлює, що оплата праці захисника у випадку, коли він брав участь у дізнанні, досудовому слідстві чи судовому розгляді за призначенням, та у разі звільнення підозрюваного, обвинуваченого, підсудного від оплати юридичної допомоги через малозабезпеченість проводиться за рахунок держави в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Захисник призначається у випадках:

- 1) коли участь захисника є обов'язковою, але підозрюваний, обвинувачений, підсудний не бажає або не може запросити захисника;
- 2) коли підозрюваний, обвинувачений, підсудний бажає запросити захисника, але через відсутність коштів чи з інших об'єктивних причин не може цього зробити.

Порядок оплати праці адвокатів з надання громадянам правової допомоги у кримінальних справах за рахунок держави затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 1999 року № 821.

Згідно з цим Порядком, підставою для оплати праці адвокатів з надання правової допомоги громадянам у кримінальних справах у таких випадках є:

- 1) постанова особи, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора, ухвала суду чи постанова судді;
- 2) оформлена цими особами довідка про участь адвоката у справі.

Висновок. Адвокатура здійснює свої повноваження як посередник між особою й державним судовим органом, забезпечуючи надійний захист прав і основоположних свобод людини в усіх сферах суспільного життя.

Адвокатура є ефективною правоохоронною інституцією лише у разі, якщо її діяльність підпорядкована певним принципам, виробленим світовою спільнотою і закріпленим у міжнародно-правових актах і актах національного законодавства.

Світова спільнота виробила основоположні, фундаментальні засади щодо правового захисту людини, її прав та основних свобод. Найважливіші міжнародно-правові акти містять положення щодо прав і свобод людини та гарантій їх реалізації.

Основні положення про адвокатську діяльність в Україні в цілому відповідають основним положенням міжнародно-правових актів.

Література

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, 37. – Ст. 446.
4. Про адвокатуру. Закон України від 19 грудня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 9. – Ст. 62.
5. Кримінально-процесуальний кодекс України. Затверджений Законом від 28 грудня 1960 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст. 492.
7. Про Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури та Положення про Вищу кваліфікаційну комісію адвокатури. Указ Президента України від 5 травня 1993 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу до тексту : www.zakon.rada.gov.ua.
8. Про деякі заходи щодо підвищення рівня роботи адвокатури. Указ Президента України від 30 вересня 1999 року : [Електронний ресурс] // Режим доступу до тексту : www.zakon.rada.gov.ua.
9. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства. Прийнято делегацією 12 країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – К. : Юрінком. – 2000. – № 1.

10. Основні положення про роль адвокатів. Прийняті VIII конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – К. : Юрінком. – 2000. – № 1.
11. Правила адвокатської етики. Схвалено Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999 р. // Юридичний вісник України. – 1999. – № 46.
12. Адвокатура України: Навч. посіб. / В.К. Шкарупа, О.В. Філонов, А.М. Титов, Ю.Я. Кінаш; За ред. В.К. Шкарупи. — К.: Знання, 2007. — 398 с.
13. Адвокатура України: правове регулювання і судова практика. – К.: Ін Юре, 2003. – 768 с.
14. Варфоломєєва Т. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адвокатуру» / Т. Варфоломєєва, С. Гончаренко. – К., 2003. – 426 с.
15. Медведчук В. Адвокатури надано реальний шанс продовжити демократичне реформування / Медведчук В. // Закон і бізнес. – 1999. – № 41. – С. 11.
16. Святоцький О.Д. Адвокатура в юридичному механізмі захисту прав громадян (історико-правове дослідження): Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 – К., 1994. – 380 с.

УДК 342 : 656

Б. Щур

кандидат юридичних наук, доцент;

Ю. Гладун

пошукувач,

Головне управління МВС України у Львівській області

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В М.ЛЬВОВІ ЗА ДОПОМОГОЮ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ «БЕЗПЕЧНЕ МІСТО»

Автори аналізують способи підвищення ефективності забезпечення громадської безпеки в м. Львові за допомогою впровадження автоматизованої інформаційно-аналітичної системи «Безпечне місто».

Ключові слова: *безпечне місто, громадська безпека, автоматизована інформаційно-аналітична система.*

Авторы анализируют способы повышения эффективности обеспечения общественной безопасности в г. Львове с помощью внедрения автоматизированной информационно-аналитической системы «Безопасный город».

Ключевые слова: *безопасный город, общественная безопасность, автоматизированная информационно-аналитическая система.*

The authors analyze the ways to improve the efficiency of public safety in the city of L`viv with the introduction of intelligent information-analytical system "Safe City".

Keywords: *safe city, public safety, automated intelligent information – analytical system.*

Постановка проблеми. В перспективах розвитку міста на найближчі роки передбачається значне зростання активності громадсько-політичного життя, проведення різних міських, державних та міжнародних заходів, збільшення кількості іноземних гостей. Особливо гостро постає питання про необхідність забезпечення на належному рівні громадської безпеки на території м. Львова при підготовці до чемпіонату з футболу «Євро-2012».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В ході розробки даної програми був вивчений світовий досвід створення систем відеонагляду міського масштабу. На вулицях практично всіх великих міст Європи і Америки встановлені відеокамери, які використовуються правоохоронними органами для підтримки порядку, і розкриття злочинів. На сьогоднішній день лідером в цій області є Велика Британія, яка однією з перших у світі почала застосовувати відеонагляд для забезпечення безпеки громадян і впроваджувати новітні технічні засоби для підвищення ефективності роботи своїх правоохоронних органів. Такі великі міста Росії, як Москва, Санкт-Петербург, Ростов-на-Дону, також перейняли позитивний європейський досвід і створили міські системи відеонагляду. У місцях масового скупчення людей, на жвавих вулицях, автомобільних дорогах має місце масове встановлення камер відеонагляду, які передають інформацію в центри моніторингу, що